

คำยืมภาษาเขมรที่ปรากฏในพจนานุกรมไทย : ปัจจัยที่ส่งผลต่อเปลี่ยนแปลงความหมาย *

Khmer loanwords in Thai dictionaries : Factor of the semantic change

สุรางคนางค์ รัตนะวิจารณ์ (Surangkhanang Rattanawijan) **

อุบล เทศทอง (Ubol Tedtong) ***

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมภาษาเขมรที่ปรากฏในพจนานุกรมไทยสมัยต่างๆ ผลการศึกษาพบว่า จากคำยืมภาษาเขมรที่ปรากฏในพจนานุกรมทั้ง ๘๑๙ คำพบคำที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายทั้งหมดถึง ๓๐๕ คำ คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๒๔ ของคำยืมภาษาเขมรทั้งหมด โดยปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงความหมายที่เกิดขึ้น เกิดจากผู้ใช้ภาษานำคำยืมภาษาเขมรไปใช้เรียกสิ่งใหม่ ที่มีความเกี่ยวข้องกับกับความหมายเดิม และเกณฑ์การจัดทำพจนานุกรม

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต เรื่อง “พัฒนาการของคำยืมภาษาเขมรที่ปรากฏในพจนานุกรมไทย”

This article is a part of the M.A. (Thai) thesis named “The development of Khmer loanword in Thai Dictionaries”.

** สำเร็จการศึกษา ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
หมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อได้ ๐๘๙-๙๘๓๖๘๑๙ e-mail: surangkhanang_pg@outlook.com

Graduated M.A. (Thai) from faculty of Arts, Sulpakorn University.

*** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Thesis advisor: asst. prof. Ubol Tedtong. Faculty of Arts (Thai major), Sulpakorn University.

Abstract

This article aims to research on the semantic changes of Khmer loanwords in Thai dictionaries in the various periods. There are 305 loanwords or 37.24% of total Khmer loanwords have some semantic changes. In terms of semantic change, both the usage by user and the criterion of the making of dictionary that influenced to the semantic change.

บทนำ

การจัดทำพจนานุกรมไทยนับตั้งแต่พจนานุกรมไทย-ไทย ของเจ.คัสเวล และ เจ.เอช.แซนด์เลอร์ ซึ่งเป็นพจนานุกรมไทย-ไทย ที่เก่าแก่ที่สุดเท่าที่ยังมีหลักฐานคงเหลืออยู่จนถึงพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นพจนานุกรมเล่มล่าสุดในสมัยปัจจุบัน ได้มีการเก็บคำยืมภาษาเขมรไว้แล้วเป็นจำนวนมาก นับเป็นระยะเวลาที่ผ่านมานานถึง ๑๖๕ ปี เมื่อพิจารณาคำยืมภาษาเขมรซึ่งปรากฏกลมกลืนอยู่ในภาษาไทยในพจนานุกรมดังกล่าว พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปไม่น้อย โดยเฉพาะในด้านความหมาย ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาพัฒนาการคำยืมภาษาเขมรในพจนานุกรมไทยด้านการเปลี่ยนแปลงความหมาย โดยจำแนกพจนานุกรมที่ศึกษาเป็น ๓ สมัย เพื่อศึกษาว่ามีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยอย่างไร และมีปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมภาษาเขมรที่ปรากฏในพจนานุกรมไทยสมัยต่างๆ

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการด้านกลุ่มความหมายของคำยืมภาษาเขมร เฉพาะที่เป็นคำตั้งซึ่งระบุที่มาของคำไว้อย่างชัดเจน ด้วยอักษรย่อ ข. = เขมร และ ข.ผ. = เขมรแผลงจากพจนานุกรม ๙ เล่ม ซึ่งจำแนกออกเป็น ๓ ช่วงเวลา ตามลักษณะการจัดทำพจนานุกรมในแต่ละสมัย คือ

สมัยที่ ๑ พจนานุกรมที่จัดทำขึ้นโดยชาวต่างชาติ จำนวน ๓ เล่ม คือ

พจนานุกรมไทย-ไทย ฉบับ เจ.คัสเวล และ เจ.เอช.แซนด์เลอร์ พ.ศ. ๒๓๘๘

สัพพะจะนะพะสาไทย พ.ศ. ๒๓๘๗

อักขรวิธานศรับท์ ฉบับ หมอบรัดเลย์ พ.ศ. ๒๔๑๖

สมัยที่ ๒ พจนานุกรมที่จัดทำขึ้นโดยกรมศึกษาธิการ ในสมัยที่ไทยเริ่มวางรากฐานระบบการศึกษา จำนวน ๒ เล่ม คือ

พจนานุกรมลำดับแลแปลศัพท์ที่ใช้ในหนังสือไทย ร.ศ. ๑๑๐ (พ.ศ. ๒๔๓๕)

พจนานุกรมแปลคำแปลศัพท์ภาษาไทยสำหรับเขียนคำใช้ให้ถูกต้องตัวสะกด ร.ศ. ๑๒๐

(พ.ศ. ๒๔๔๕)

สมัยที่ ๓ พจนานุกรมที่จัดทำขึ้นโดยราชบัณฑิตยสถานในปัจจุบัน จำนวน ๔ เล่ม คือ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๙๓

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า จากคำยืมภาษาเขมรทั้งหมด ๘๑๙ คำ พบว่ามีคำที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายทั้งหมด ๓๐๕ คำ คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๒๔ ของคำยืมภาษาเขมรทั้งหมด

เมื่อพิจารณาจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงความหมายทั้ง ๓ ลักษณะ คือการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบแคบเข้า การเปลี่ยนแปลงความหมายแบบกว้างออก และการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบย้ายที่ อาศัยนิชฐานปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมภาษาเขมรที่ปรากฏในพจนานุกรมไทยได้ดังต่อไปนี้

๑. การนำคำยืมภาษาเขมรไปใช้เรียกสิ่งใหม่ที่มีความเกี่ยวข้องกับความหมายเดิม เมื่อมีการนำคำยืมภาษาเขมรมาใช้ในภาษาไทยเป็นเวลานาน นอกจากใช้ตามความหมายเดิมในภาษาเขมรแล้ว ยังนำไปใช้เรียกสิ่งใดๆที่เกิดขึ้นภายหลังและมีลักษณะโดยปริยายคล้ายคลึงกับความหมายเดิม เช่น

“กรรเชียง”

กะเชียง	นั่นคือไม้สิ่งหนึ่งที่คล้ายกับแจวแต่ว่าไม่มีมือ ไม้ชิ้นสำหรับคนนั่งตีไปเรียกว่าไม้กะเชียง (คัสเวล, หน้า ๓๗)
กะเชียง	ของทำด้วยไม้ มีด้ามใบคล้ายแจว, สำหรับกัยตลิ่งในน้ำให้เรือแล่นไป. (อิกขราฯ, หน้า ๑๖)
กระเชียง	ของคนทำด้วยไม้ รูปคล้ายกับแจว, สำหรับกัยตลิ่งในน้ำให้เรือแล่นไป. (อิกขราฯ, หน้า ๔๖)
กรรเชียง	[กัน-] น.เครื่องพยุ้น้ำให้เรือเคลื่อนไปรูปคล้ายแจว แต่ไม่มีหมวกแจว พาดกับหุกรรเชียงบนหลักที่อยู่ข้างแคมเรือข้างละอันคู่กัน ใช้เหนี่ยวด้ามให้พยุ้น้ำ, ใ้ว่า กระเชียง ก็มี, ทำวายน้ำโดยนอนหงายแล้วใช้แขนทั้ง ๒ พยุ้น้ำให้ตัวเคลื่อนไป, ตีกรรเชียง ก็ว่า. (ข.กรซึ่ง ว่า กรรเชียง, หันกลับ, หวนกลับ). (ราชา ๒๕๕๔, หน้า ๑๔)

พจนานุกรมในสมัยที่ ๑ นิยามความหมายของคำว่ากรรเชียง ว่าหมายถึง อุปกรณ์สำหรับพยุ้น้ำให้เรือเคลื่อนที่ไป มีรูปร่างคล้ายกับไม้พาย แต่พจนานุกรมสมัยที่ ๓ นอกจากคำว่ากรรเชียงจะหมายถึงอุปกรณ์พยุ้น้ำเช่นเดียวกับความหมายในสมัยที่ ๑ แล้ว ยังเป็นเป็นชื่อทำวายน้ำประเภทหนึ่ง ผู้ว้ายจะว้ายในท่านอนหงายแล้วใช้แขนทั้งสองข้างเหวี่ยงพยุ้น้ำไป ซึ่งอาการของแขนที่วาดพยุ้น้ำไปนั้นคล้ายกับอาการของกรรเชียงเรือเมื่อคนใช้พยุ้น้ำ จึงได้นำมาใช้เป็นชื่อเรียกของทำวายน้ำดังกล่าว และทำให้คำว่ากรรเชียงมีการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบกว้างออก

“เชลย”

เชลย	Booty carried off from the enemy. (สัพพะฯ, หน้า ๘๗๕)
ชะเลย	คือเปนชื่อคนที่เขาตีทักจับได้มานั้น, เหมือนอย่างทาสชะเลย เปนต้น. (อักขรฯ, หน้า ๑๗๓)
เชลย	[ชะเลย] น. พวกข้าศึกที่จับมาได้. (ข.). (ราชฯ ๒๔๙๓, หน้า ๓๔๓)
เชลย	[ชะเลย] น. ผู้ที่ถูกข้าศึกจับตัวได้. (ข.). (ราชฯ ๒๕๒๕, หน้า ๒๗๖)
เชลย	[ชะเลย] น. ผู้ที่ถูกข้าศึกจับตัวได้. (ข.). (ราชฯ ๒๕๔๒, หน้า ๓๗๐)
เชลย	[ชะเลย] น. ผู้ที่ถูกฝ่ายตรงข้ามจับตัวได้, (ปาก) สิ่งที่ได้มาโดยไม่รู้เจ้าของ หรือเจ้าของสิ่งทักไว้ เช่น ไก่บ้านใครไม่รู้หลงมาอยู่บ้านเรา เลยยึดไว้เป็นไก่ เชลย ฉนั้นเก็บถึงเชลยมาได้ใบหนึ่ง. (ข. เฉลียว). (ราชฯ ๒๕๕๔, หน้า ๓๘๘)

พจนานุกรมในสมัยที่ ๑ นิยามความหมายของคำว่า เชลย ว่าหมายถึง คนที่ถูกข้าศึกจับได้ในสงคราม แต่พจนานุกรมสมัยที่ ๓ นอกจากความหมายว่าผู้ที่ถูกข้าศึกจับตัวได้แล้ว ยังหมายถึง สิ่งที่ได้มาโดยไม่รู้เจ้าของ หรือเจ้าของสิ่งทักไว้ อีกด้วย ซึ่งความหมายที่เพิ่มเข้ามามีเค้าความหมายที่เกี่ยวข้องกับความหมายเก่า คือเป็น สิ่งที่ถูกจับเอาหรือยึดเอามา การได้สิ่งของมาโดยไม่รู้เจ้าของหรือเจ้าของสิ่งทักไว้ นั้นเป็นการยึดมาครอบครอง โดยเจ้าตัวหรือเจ้าของไม่จริงใจ เช่นเดียวกับการถูกจับกุมเป็นเชลยจากการศึกสงคราม จึงนำคำมาใช้ร่วมกับคำอื่นในความหมายดังกล่าว ทำให้คำว่าเชลยมีการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบกว้างออก

๒. ความรู้ความเข้าใจของผู้จัดทำพจนานุกรม

ข้อจำกัดของผู้จัดทำพจนานุกรมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความหมายในสมัยแรกเริ่ม ชาวต่างชาติซึ่งเป็นผู้จัดทำพจนานุกรมอาจยังไม่เข้าใจธรรมชาติของภาษาไทยว่าคำบางคำมีความหมายใกล้เคียงกันมาก บางคำอาจใช้แทนกันได้บริบทเดียวกัน คำยืมภาษาเขมร บางคำเมื่อนำมาเทียบกับคำไทยเพื่อนิยามความหมาย จึงใช้คำไทยที่ใกล้เคียงกันเหล่านั้นนิยามความหมาย ด้วยเหตุนี้คำยืมดังกล่าวจึงมีมากกว่าหนึ่งความหมาย โดยคนไทยซึ่งเป็นเจ้าของภาษาสามารถบอก ความแตกต่างของความหมายของคำเหล่านั้นได้ แต่ชาวต่างชาติอาจยังขาดความรู้ความเข้าใจการใช้คำมากพอที่จะรู้ถึงขอบเขตความหมายที่กว้างออกไป การนิยามความหมายในพจนานุกรมสมัยที่ ๑ จึงเป็นความหมายง่ายๆ ตรงตัว มีรายละเอียดเจาะจงเฉพาะตามประสบการณ์ของผู้จัดทำพจนานุกรมดังกล่าวในฐานะชาวต่างชาติเท่านั้น โดยเฉพาะคำยืมภาษาเขมรบางคำที่นิยมนำมาใช้ในวรรณคดีมากกว่านำมาพูดในชีวิตประจำวัน เช่น

“จรุง”

จรุง	Joyous. (สัพพะฯ, หน้า ๘๖)
จรุง จุง	ข.ผ. ปรุง, ปน, อบ, ขึ้น, นำมา, เจริญ, เพลิน, รื่น, บันเทิง. (ร.ศ. ๑๑๐, หน้า ๑๒๖)
จรุง, จุง	ข.ผ. ปรุง, ปน, อบ, ขึ้น, นำมา, เจริญ, เพลิน, รื่น, บันเทิง. (ร.ศ. ๑๒๐, หน้า ๘๖)

คำว่าจริง ปัจจุบันไม่ใช่คำที่ใช้พูดทั่วไปในชีวิตประจำวัน เป็นคำที่มักใช้ในการแต่งหนังสือ และพบในวรรณกรรม วรรณคดี จากข้อมูลจะเห็นว่าพจนานุกรมในสมัยที่ ๑ นิยามความหมายของคำว่าจริง ว่ามีความหมายเกี่ยวกับความปิติ เบิกบาน ยินดี (Joyous.) เท่านั้น อาจเป็นเพราะผู้จัดทำมีประสบการณ์การใช้คำว่าจริงเฉพาะในความหมายนี้เพียงความหมายเดียว แต่พจนานุกรมในสมัยที่ ๒ ซึ่งจัดทำโดยคนไทยมีการเพิ่มความหมายของคำว่าจริง จากความหมายว่า เจริญ เพลิน รื่น บันเทิง ซึ่งเป็นความหมายที่สอดคล้องกับความหมายในสมัยแรกแล้ว ยังหมายถึง ปรง, ปน, อบ, ขึ้น, และ นำมา จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบกว้างออก แสดงถึงความเข้าใจในความหมายที่แท้จริงของคำ และเห็นได้ชัดว่าผู้จัดทำซึ่งเป็นเจ้าของภาษาย่อมรู้จักความหมายของคำครอบคลุมบริบทกว้างและครบกว่าชาวต่างชาติ

“กำสรวล”

กำสรว	To laugh, to rejoice. (สัพฯ, หน้า ๒๓๕)
กำสรวน	ว่าโศกเศร้า, เปนคำสูง. (อักขรฯ, หน้า ๑๔)
กำสรวล, กำสรว	ข. เศร้า (กำเปนอุปสรรค ลงในความว่าไม่มี คือไม่มีความหัวเราะหัวเราะไม่ได้). (ร.ศ. ๑๑๐, หน้า ๒๒)
กำสรวล, กำสรว	ข. เศร้า (กำ เปนอุปสรรค, ลงในความว่าไม่มี, คือไม่มีความหัวเราะไม่ได้). (ร.ศ. ๑๒๐, หน้า ๑๖)

พจนานุกรมในสมัยที่ ๑ นิยามความหมายของคำว่ากำสรว หรือ กำสรวน ไว้ ๒ ความหมาย ความหมายแรกปรากฏในสัพฯ พะจะนะ พาสาไทย ว่าหมายถึง หัวเราะ, ยินดีปรีดา ความหมายที่สองปรากฏในอักขรวิธานศรับท์ หมายถึง โศกเศร้า แต่พจนานุกรมสมัยที่ ๒ ทั้ง ๒ เล่ม มีการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบแคบเข้า โดยลดความหมายลงเหลือเพียงความหมายว่า เศร้า เท่านั้น

จากข้อมูลข้างต้น สัพฯ พะจะนะ พาสาไท เป็นพจนานุกรมเพียงเล่มเดียวที่นิยามความหมายของคำว่ากำสรวลหรือกำสรวแตกต่างออกไป แต่เมื่อเทียบกับอักขรวิธานศรับท์ ที่จัดทำในเวลาห่างกันเพียง ๑๔ ปี พบว่านิยามความหมายเหมือนกับพจนานุกรมในสมัยที่ ๒ ซึ่งทำให้สันนิษฐานได้ว่าอาจเป็น ความผิดพลาดของผู้จัดทำสัพฯ พะจะนะ พาสาไท มากกว่าจะเป็นความหมายจริงที่ใช้ในสมัยดังกล่าว โดยอาจเกิดความสับสนกับคำว่า “สรวล” ซึ่งมีเสียงพ้องกับพยางค์ท้ายของคำว่า “กำสรว” ซึ่งคำว่า “สรวล” ใน สัพฯ พะจะนะ พาสาไท มีความหมายว่า to laugh, to smile คือ หัวเราะ หรือ ยิ้ม จึงอาจทำให้ผู้จัดทำเข้าใจว่าเป็นคำเดียวกัน จึงนิยามความหมายผิด ทำให้คำว่า กำสรว เป็นคำที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบแคบเข้าในสมัยต่อมา

๓. เกณฑ์การจัดทำพจนานุกรม

คำยืมภาษาเขมรที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายบางคำ ความหมายโดยแท้จริงไม่ได้เปลี่ยนไปแต่จัดอยู่ในประเภทคำที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมาย เนื่องจากวิธีการจัดทำพจนานุกรมที่เปลี่ยนไป ทำให้ความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรมต่างสมัยกันต่างไปจากเดิม โดยเฉพาะในพจนานุกรมในสมัยที่ ๓ ซึ่งราชบัณฑิตยสถานเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดทำโดยตรง ในสมัยนี้ อักษรวิธีของไทยมีระบบแบบแผนแน่นอน คำบางคำจึงมี

อักขรวิธีที่เปลี่ยนไปจากสมัยก่อนหน้า รวมไปถึงการนิยามความหมายของคำตั้งแต่แต่ละคำในพจนานุกรมก็มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมด้วยเช่นกัน

จากการศึกษาพบว่า คำยืมภาษาเขมรบางคำที่ปรากฏในพจนานุกรมสมัยที่ ๑ และสมัยที่ ๒ เป็นคำคำเดียวที่มีมากกว่าหนึ่งความหมาย แต่เกณฑ์การจัดทำพจนานุกรมสมัยที่ ๓ ได้แยกคำดังกล่าว ออกจากกัน โดยกำหนดเป็นคำที่ตั้งมีรูปเขียนหรืออักขรวิธีตรงกันตามจำนวนความหมายที่มีในพจนานุกรมสมัยก่อนหน้า และใช้ตัวเลขกำกับให้เห็นว่าไม่เป็นคำเดียวกัน เช่น คำว่า บน

บน นั่นคือใช้ข้างล่างก็ว่า คือสูงก็ว่าเหมือนคำพูดว่าข้าอยู่บนเรือน แลไม้แผ่นบนแลอยู่บนยอดไม้แลอยู่บนฟ้าบนสวรรค์ อนึ่งเหมือนผู้ร้ายลักเข้าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งไป แล้วแก่ผู้ใดผู้หนึ่งว่าช่วยสืบของให้เราที่เราจะให้เงินแก่ท่านเท่านี้เท่า นั้น อย่างนี้ก็เรียกว่าบนเขา (คัสเวล, หน้า ๔๖๘)

บน ๒ ก. ขอร้องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยโดยให้คำมั่นว่าจะให้สิ่งของตอบแทนหรือทำตามที่ได้ให้สัญญาไว้เมื่อเป็นผลสำเร็จ, บนบาน ก็ว่า. (ข.). (ราชฯ ๒๕๕๔, หน้า ๖๔๙)

จากข้อมูลจะเห็นว่าพจนานุกรมสมัยที่ ๑ พจนานุกรมไทย-ไทย ฉบับ เจ คัสเวลฯ นิยามความหมายของคำว่า บน ไว้ ๒ ความหมาย ความหมายแรกหมายถึง ตรงข้ามกับล่าง หรือสูงกว่า ส่วนความหมายที่สองหมายถึง การร้องขอให้ใครทำหรือช่วยสิ่งใดให้โดยสัญญาว่าถ้าสำเร็จจะมีของแลกเปลี่ยน แต่พจนานุกรมสมัยที่ ๓ ซึ่งเป็นพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ปรากฏการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบแคบเข้า โดยนิยามความหมายเกี่ยวกับการร้องขอและแลกเปลี่ยนเพียงความหมายเดียว แต่ในความเป็นจริง ความหมายของคำว่า “บน” ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งหมด พจนานุกรมสมัยที่ ๑ ทั้งสองความหมายยังคงปรากฏอยู่ในพจนานุกรมสมัยที่ ๓ แต่ไม่ได้ปรากฏในคำตั้งคำเดียวกัน เนื่องจากพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานในสมัยที่ ๓ นั้น ได้กำหนดให้มีคำว่าบน ๒ คำ ที่มีอักขรวิธีเหมือนกัน แต่มีความหมายต่างกัน และใช้ตัวเลขกำกับเพื่อจำแนกคำออกจากกัน ดังนี้

บน ๑ ว. เบื้องสูง, ตรงข้ามกับ เบื้องล่าง, เช่น ข้างบน ชั้นบน เบื้องบน. บ. ในที่ซึ่งอยู่สูงหรือเหนือ เช่น นั่งอยู่บนเรือน วางมือบนหนังสือ มีหนังสือวางอยู่บนโต๊ะ. (ราชฯ ๒๕๕๔, หน้า ๖๔๙)

บน ๒ ก. ขอร้องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยโดยให้คำมั่นว่าจะให้สิ่งของตอบแทนหรือทำตามที่ได้ให้สัญญาไว้เมื่อเป็นผลสำเร็จ, บนบาน ก็ว่า. (ข.). (ราชฯ ๒๕๕๔, หน้า ๖๔๙)

บน ๓ น. คำ เช่น ให้บนถ้อยคำ (จินตามณี) ; คำที่จดไว้เป็นหลักฐาน, คำให้การที่จดไว้เป็นหลักฐาน, เช่น ถ้าถามหมึรับให้คาตบนไว้อย่าให้เอาเงิน. (ราชฯ ๒๕๕๔, หน้า ๖๔๙)

คำว่า บน ที่เป็นคำยืมภาษาเขมร มีเพียงคำว่า “บน ๒” ซึ่งหมายถึงการขอร้องสิ่งศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ จึงถือว่าคำว่า บน ที่ปรากฏในพจนานุกรมสมัยที่ ๑ มีการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบแคบเข้าในพจนานุกรมสมัยที่ ๓ ซึ่งนอกจากคำว่า บน แล้ว การเปลี่ยนแปลงเกณฑ์ในการแยกคำพ้องเป็นคำตั้ง

ตามความหมายที่ต่างกันในงานวรรณกรรมดังตัวอย่างข้างต้นยังมีคำยืมภาษาเขมรอีกจำนวนหนึ่ง ถูกจัดให้เป็นคำที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมาย เช่นคำว่า กระตอม โขมด จัด เจียม ชวด คำ ตัก คำลึง นัก ใน เปรียง แวง อาน เป็นต้น

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงความหมายที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นการเปลี่ยนแปลงความหมายในสมัยเดียว ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความหมาย มาจากการนำคำไปใช้ในบริบทที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งเป็นธรรมชาติของภาษา ที่เมื่อมีการนำไปใช้เป็นระยะเวลาอันยาวนาน ย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคมและเวลาได้ และในการศึกษาครั้งนี้ยังเห็นได้ชัดเจนว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับการจัดทำพจนานุกรม ส่งผลอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงความหมาย โดยเฉพาะคำยืมภาษาเขมรที่ปรากฏตั้งแต่ในสมัยที่ ๑ แล้วมีการเปลี่ยนแปลงความหมายเมื่อปรากฏในพจนานุกรมสมัยที่ ๒ หรือ ๓ เนื่องจากพจนานุกรมสมัยที่ ๑ เป็นพจนานุกรมที่จัดทำโดยชาวต่างชาติ จึงอาจทำให้เกิดความผิดพลาดด้านอักขรวิธีหรือการให้ความหมายที่ไม่ครอบคลุมทุกบริบทการใช้หรือคลาดเคลื่อนไปบ้างด้วยความเข้าใจผิดของผู้จัดทำพจนานุกรมซึ่งไม่ใช่เจ้าของภาษา ในขณะที่คำยืมภาษาเขมรที่ปรากฏเฉพาะในสมัยที่ ๒ และ สมัยที่ ๓ มีการเปลี่ยนแปลงความหมายระหว่าง ๒ สมัยน้อยอย่างมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระบบการศึกษาที่พัฒนาขึ้นทำให้การจัดทำพจนานุกรมเริ่มเป็นระบบมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กาญจนา นาคสกุล. “คำสันนิษฐานในภาษาไทยที่มีมูลรากเป็นคำภาษาเขมร.” วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์

มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๑ - ๒๕๐๒.

ดุष्ฎิพร ขำนิโรธศานต์. ภาษาศาสตร์เชิงประวัติและภาษาไทยเปรียบเทียบ. ม.ป.ท., ๒๕๒๖.

บัญญัติ สาลี. “คำยืมภาษาเขมรในภาษาไทย :กรณีศึกษามหาชาติคำหลวง.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๓.

ประสงค์ ทองประ. “การศึกษาคำที่มีความสอดคล้องกันในภาษาไทยและภาษาเขมร.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร

มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๖.

วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. “ไทย+เขมร → ไทยลุ่มน้ำเจ้าพระยา,” ใน วารสารศิลปศาสตร์. ๑, ๑

(ม.ค. - มิ.ย. ๒๕๔๔) : ๓ - ๒๖.

ศุภกร เลิศอมรมีสุข. “พัฒนาการของคำยืมภาษาจีนที่ปรากฏในพจนานุกรมไทย.” วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์

มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖.

อุไรศรี วรรณริน. ร่องรอยภาษาเขมรในภาษาไทย. นครปฐม : เมตตาก็อปปี้ปริน, ๒๕๕๓.